

חג השבועות

מג

ימי קודש

גליץ למועדי ישראל בהלכה אגדה ומנהג

הלכות והנהגות

מאת הגאון הרב אלעזר זאב רז שליט"א רבה של תל ציון

בטבילה זו תוספת קדושה. ויכוין לקבל אור המועד וקדושתו.

ד. טוב וראוי ליטון בערב שבועות על מנת שיוכל להיות עירני בלילה ולעסוק בתורה.

ה. מנהג ישראל קדושים לנדד שינה מעיניהם בליל חג השבועות, ולקרוא בתורה נביאים וכתובים ותרי"ג מצוות, כפי המסודר בספר "קריאי מועד", ואחר כך קורין האידרא רבא. ועל דרך הסוד אין ללמוד משניות בלילה זו.

ו. ינצל כל רגע כי הזמן של הלילה הזה יקר הערך מאד. לכן יתחיל בלימוד מוקדם ויספיק כל סדר הלימוד במועדו.

א. הימים שקודם חג השבועות נקראים "שלושת ימי הגבלה", והמה ימים גדולים ומסוגלים מאד, על כן יש להתקדש בהם ביותר.

ויש שאמרו ששלושת ימי הגבלה כחודש אלול, ליל שבועות כראש השנה, שחרית כיום הכיפורים, מוסף כתפילת נעילה, ושמוחת החג כשמוחת תורה.

ב. יום חג השבועות הוא יום "מתן תורה", ומידי שנה בשנה ביום זה מתעוררת ההארה שקבלו עם ישראל בעת מתן תורה.

ג. יכין ויקדש עצמו ע"י טבילה במקוה מערב החג. ויש

מקורות ההלכה

ג. כן כתב במורה באצבע (אות רכה) וביסוד ושורש העבודה (פ"ו). והגם שבזה"ז אין חיוב מה"ת, מ"מ מן הראוי הוא לטבול בערבי ימים טובים, ויושפע עליו אור המועד וקדושתו.

ורבנו הקדוש רבי אליעזר פאפו בספר פלא יועץ (מערכת טהרה) כתב: ואם לעולם הטהרה במקוה היא טובה, על אחת כמה וכמה בערבי שבתות, "וערבי ימים טובים", וערב ראש חדש, שצריך הכנה ולהיות כלי מוכן "לקבל הארה ותוספת קדושה היורדת היא למטה בימים אלו", ומזיו שפעתם יומשך קדושה על נפשו רוחו ונשמתו. וישאר הארתם לכל הימים וכו'. עכ"ל.

וז"ל הרוקח (סימן רכא): ושלוש פעמים נקרא הקב"ה מקוה: מקוה ישראל ה' מושיעו, מקוה ישראל ה' כל עוזבך יבוש, מקוה אבותיכם ה'. לפיכך צריך אדם לטהר עצמו (במים) בשלוש רגלים. וראה בזה באורך בשו"ת מציון אורה ח"א (סימן כא).

ד. בבן איש חי (פר' במדבר אות ג) כתב כי רבנו האריז"ל החמיר מאד בענין השינה בזאת הלילה יותר מליל הושענא רבה, וכנו' בשעה"כ. על כן החכם עיניו בראשו להכין עצמו ללילה הזאת שלא יפסידנה בשינה. ובעין שכתב המטה משה לענין ערב פסח. ה. בזה"ק פרשת אמור (דף צח). כתב: חסידי קדמאי לא הוו ניימי בהאי ליליא, והוו לעאן באורייתא ואמרי ניטי לאחסנא ירותא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין, וההוא ליליא כנסת ישראל אתעטרא עלייהו. ע"כ. וכן מבואר עוד בהקדמת הזוהר (דף ח).

ו. כן זוהיר רבנו הבן איש חי (פרשת במדבר אות ג) ואלו דבריו: יזהרו שלא לדבר שיחת חולין כל הלילה, וצריך להם שמירה גדולה בזה בלילה זו, מפני דכל עת שיש אסיפה מאנשים הרבה, דרכו של יצר הרע להכשילם לדבר דברי חול, ומדבר לדבר יבואו לדברים אסורים של שחוק ושל לשון הרע.

א. רבנו החיד"א בספר לב דוד (פל"א) כתב על הימים שקודם חג השבועות בזה"ל: הימים הללו קודש הם ומסוגלים ליטהר, ואף גם זאת ימים טובים לקנות עונה ואחדות עם ישראל, ואף גם להבין ולהשכיל בתורה. וזאת מצאנו לחד מקמיא רבינו בעל המכתם ז"ל כי אין ספק שבימי הפרשה נמסרו להם סודות וענינים נפלאים שהיו מועילים מאד ליחידי סגולה. וז"ש אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה. את"ד. וא"כ אם יתעורר האדם בימים אלו וכו' אין ספק דשעתא קיימא ליה, יעשה לו סגולה יותר ויותר משאר ימים. ע"כ.

ב. כל מאורע אשר אירע בתאריך מסויים בשנים עברו אפילו לפני מאות בשנים, הנה אותו תאריך חתם וקבע חותמו. ולפיכך, מידי שנה בשנה בהגיע אותו תאריך, מתעורר כביכול אותו מאורע שוב. נמצא כי ה"אורות" של החגים, מתעוררים בכל שנה. וז"ל החיד"א בספר לב דוד (פרק לא): הלא לאמונה מודעת זאת בכל הארץ, כי הימים טובים מידי שנה בשנה עושין מעין מלאכתן, כימים הראשונים ומתגלים בשמים ממעל וכו'.

עוד כתב שם (פרק ל): וכשם שבימים ההם ע"י התעוררות ישראל ליטהר (בימי העומר, טרם מתן תורה) ממרום שלח שפע קדוש להיותם עזים ומגינם, כן עתה אם ישים אליו ליבו ויקיץ מתרדמת יצרו, יהיה לו עור וכו'. עוד כתב כיוצא בזה שם (בפרק כט) לענין פורים. ע"ש. כמו כן נודע בליל פסח' מתגלים אורות גדולים בכל שנה מקטנות לגדלות גדולה, כעין האור שיצאו ממצרים. עיין בשער הכונות (ענין פסח).

וכן כתב הרמז"ל בספר דרך השם (ח"ד פרק ז): "שכל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מן הזמנים, הנה בשבוע תקופת הזמן ההוא, יאיר עלינו אור מעין האור הראשון, ותחודש תולדת התקון ההוא במי שקבלו" וכו' ע"כ.

ז. הלימוד בלילה הזאת יהיה ביראה ובשמחה ובחשק ובקול, ומבלי לפטפט. וכשמרגיש עייפות יעמוד וילך אנה ואנה להפיג שינתו. ודע, כי כל מי שלא ישן בלילה זו, ועוסק בתורה כל הלילה, מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא.

ח. אחר שסיים קריאת התיקון, טוב שיעסוק בספר המצוות להרמב"ם, ודבר בעיתו מזה טוב.

ט. יתן אל לבו להשיג על הילדים במשך הלילה שלא יסתובבו סתם, ובל יפריעו את שינת השכנים ח"ו.

י. פיו יפתח מידי פעם בתפלה עבור הצריכים ישועה הן הקרובים הן הרחוקים בין בגשמיים בין ברוחניים. כי אז

מקורות ההלכה

היא "שעת רצון", וראוי להתפלל ולהתחנן, ותעלה עתירתו. יא. הגם שהיה נעור כל הלילה, הנה בהגיע התפלה יתפלל בחשק והתלהבות ובקול, ועי"ז יסתלק השינה מעפעפיו, ויתפלל מעומד, וילך אנה ואנה מעט לעורר עצמו.

יב. יום חג השבועות הוא יום פטירת דוד המלך, ולכן נכון לקרוא ספר "תהילים" ויעלה לרצון.

יג. מנהג טוב לתת בחג השבועות ספר לבית הכנסת או לבית המדרש, ונחשב כאילו הקריב מנחה.

יד. יום חג השבועות אחר שינוח מעט, יקום ויעסוק בתורה בחשק נמרץ כי הוא יום קבלת התורה, ואל יעבירונו בשינה ודברים בטלים, כי קדוש היום לאלקינו.

יקרא תהילים של דוד המלך ויעלה יותר לרצון כי הוא יום הילולא דיליה. והובא בספר כף החיים (סימן תצד אות לד).

יג. בספר עוללות אפרים (סימן קמ) כתב: הנותן ספר תורה חדש לבית הכנסת בעצרת כאילו הקריב מנחה חדשה לה' בזמנה. והביאו החיד"א בספר מדבר קדמות (מע' ס אות ח) ובברכ"י. והנה הרא"ש (ריש הלכות ס"ת) כתב שבוה"ז שכותבין ס"ת לקרות בו ברבים, מצות עשה על כל איש מישראל לכתוב חומש ומשנה וגמרא ופרושיהם להגות בהם הוא ובניו, כי מצות התורה היא כדי ללמוד בה וע"י התלמוד ומפרשיו ידע פירוש המצוות והדינים על בוריים. הובא בטור יו"ד (סי' ער), וב"פ השו"ע (סי' ער ס"ב) דיש מצוה בכתיבת הספרים הנהו.

והזכירו מזה הפוסקים שכיום יש מצוה גם בשאר ספרים וכמבואר ביביע אומר (ח"ח חיו"ד סי' לו) ע"ש. ומזה יש שכתבו דה"ה לנותן ספרים לזיכוי הרבים בחג השבועות ונחשב לו כאילו הקריב מנחה.

יד. בספר שמחת הרגל (לימוד א לשבועות) כתב: וטהור ידים יסיף אומץ ביום הקדוש הזה, כי אם זכה להתקדש בלילה, גם היום הנורא הזה אל ישלחנו ריקם מעסק התורה, כי יומא הוא דקגרים לדרוש ולתור בחכמה ולעסוק בתורת ה' תמימה אשר ברוב רחמי היום ניתנה לנו וכו', דאיבעי ליה ליעבד עובדא בנפשיה כאילו הוא קיבל תורה מסיני, ובחשק נמרץ יעסוק בה ביום שקבלה וזוכה להתעטר בה, ויומו כלילו לא ימיש מעשות פרי. וכ"כ עוד בספרו לב דוד (סוף פל"א) כי השם אורחותיו מוצא מקום לנוח מעט ולשמוח בשמחת יו"ט וללמוד תורה ביום שקבלנוה. ובס' כף אחת (סי' כב אות ח) כתב: ואם בר הכי הוא ישתדל לחדש איזה חידוש בתורה והוא סימן טוב להתחיל לחדש ביום מתן התורה לכל השנה, ואם אינו יכול לחדש בעצמו ישתדל לידע חידוש בתורה, אשר לא ידעו מקודם.

ז. בשער הכונות (דפ"ט ע"א) כתב שצריך האדם שלא יישן בלילה הזאת כלל ולהיות כל הלילה נעורים ועוסקים בתורה. ודע כי כל מי שלא ישן בלילה הזאת כלל אפילו רגע אחד, ויהיה עוסק בתורה כל הלילה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא וכו' ולא עוד אלא שהוראת חיי האדם בשנה ההיא תלויה בענין זה, כי אם לא ישן כלל ודאי שלא ימות בשנה ההיא ודי בזה, ולכן פשט המנהג הזה בישראל לעסוק בתורה כל ליל חג השבועות. ע"כ.

ח. כי הנה תרי"ג מצוות נאמרו למשה מסיני, ביום חג השבועות, והגם שקרא התרי"ג מצוות בקיצור כנדפס בס' קריאי מועד, מ"מ נהגו רבים ושלמים ללמוד אח"כ מספר המצוות להרמב"ם כי זהו הזמן המתאים לידע שורשי המצוות ויסודותיהם.

ובברכי יוסף (סי' תצד אות י) כתב עוד כי הגם שנהגו לקרוא האזהרות אשר יסד מהר"ש בן גבירול וכיו"ב, מ"מ לא סלקי לדעת הרמב"ם, ולכן טוב וישר ללמוד בתרי"ג מצוות לדעת הרמב"ם. ע"ש. וכ"כ עוד בספרו מורה באצבע (אות רכו). ובכה"ח (סי' תצד אות ז) כתב דבאמירת תרי"ג מצוות יכוין לקיים מצוות תרי"ג מצוות בדיבור, שהרי יש בכל דבר בחינת מחשבה דיבור ומעשה שהם כנגד נר"ן.

ט. נתבאר בספר אור שבעת הימים על הושענא רבה (סעיף כח).

יא. מרן החיד"א בס' כף אחת (סימן כב אות ה) הזהיר שלא יתנמנם בקריאת שמע ותפלה. וכ"כ רבנו חיים פאלאג'י במועד לכל חי (סימן ח אות כא). ובבן איש חי (פר' במדבר אות ה) כתב: כי גמר הפרי של תיקון ספירת העומר ולימוד ליל חג השבועות יהיה בתפלת מוסף, לכן צריך להתעורר בה הרבה כי הכל הולך אחר החיתום.

יב. במורה באצבע להחיד"א (אות רכו) כתב דבחג השבועות

49 ימים רצופים ספרנו לו, בציפיה דרוכה, והנה אורו הגדול מאיר וזורח, היום הגדול יום "מתן תורה" לישראל, בו נגיל ונשיש בזאת התורה כי היא לנו עוז ואורה.

אבל, לכשנתבונן, נמצא ונראה, כי בתורה הקדושה לא הזכיר בפירוש התאריך המדויק בו ניתנה לנו התורה הק', ובשל כך נחלקו בו חכמי ישראל כמבואר בגמרא (שבת פז:). ויש לשאול, מה זה ועל מה זה שבת הקב"ה להתעלם מן המועד הזה, שהוא יסוד אומתינו הקדושה, אדרבא, יום זה היה לו להזכר בהבלטה ובבהירות, למען ידעו הכל אימתי הוא היום הגדול הזה, יום בו נהיינו לעם?

מבאר בעל עקידת יצחק: "לפי שזכרון התורה וקבלתה אינו לזמן מיוחד כשאר ענייני המועדים הנזכרים, רק מצוותה בכל יום ובכל עת ובכל שעה, דכתיב 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיד והגית בו יומם ולילה'. בכל יום ויום אנו מצווים שיהיו חדשים וחביבים בעינינו כיום שניתנה בו תורה, דכתיב 'היום הזה ה' אלהיך מצוד לעשות'..."

הוי אומר, עמלי תורה כל יום להם לחג חדש, ואהבת התורה היא להם בכל עת למשיבת נפש...

ימי קודש

מכון למעיידי ישראל בחלום אבירי וחסד

יוצא לאור על ידי

מוסדות "מתן תורה" (ע"ר)

ת.ד. 57124 ירושלים

טלפקס: 02-9709118

לקבלת העלון בדוא"ל שלחו ל:

yemekodesh@gmail.com

להנצחה בגליונות הבאים

לזיכוי האלפים

ניתן לפנות לכתובת הנ"ל